

Abbasi Topraklarında Türk valilerince kurulan Devletler

1) Türkler ve İslamiyet

- Türklerle Arapların birbirlerini toprakları müslüman arapların İran fethini topraklayıp, Türk illeri sınırlarına dayamalarıyla gerçekleşmiştir.

- İlk zamanlar - (Türk-Arap) etnik grupları arasında meydana gelen mücadeleler Türklerin İslamı kabul etmelerini geciktirmiştir.

1- Türklerde Allah mefhumu vardı.

2- Savaşmak cihad anlayışına çok benziyor.

Türklerde bir kişinin büyüklüğü öldürdüğü düşman sayısı ile ölçülürdü.

3- İslam savaş ganimetlerini helal saymaztı. Türklerin bekalarının devamı komşu ülkeleri yağmalamak ve istila etme idi (Ganimet - yarıma aynı şey demektir)

4- Türk milli dininde İslamiyette olduğu gibi Kurban kesme âdeti vardı.

5- Araplar arasında da Türkler gibi göçebe hayatı yaşayanlar vardı.

6- Müslüman tüccar ve sufilerinin Türk menleketlerinde yürüttüğü faaliyetler etkili oldu.

7- İslamın yarattığı medeni üstünlük Türklerin İslamı kabul etmelerini kolaylaştırdı.

⇒ Araplar Türkler İslamlaştıktan sonra İslam'ın doğuya doğru genişleyeceğini sandılar ancak yanlış oldular. Çünkü Türkler öncelikle yollarını İslam dünyasına çevirdi ve bu alanda önemli roller oynadı.

⇒ Türklerin İslamlaştırmadaki rolleri

1) Mücadele Safhası

- Savaşlar - Talas Savaşı 751'de Arapların Çinlilere karşı kazandığı bir savaş (Türk-Arap ilişkileri)

- Türklerin Araplar tarafından esir edilmeleri
- Satın alınmaları

• Horason ve Maveraünnehir valileri tarafından halifelik topraklarına hediye olarak gönderilmeleri şeklinde oldu.

2) Dostane Mınasebetler Devri

a) 1- Emevîlerin Horason Valisi Ubeydullah b. Ziyadin 674 tarihinde Buhara'daki savaşta esir olan 2000 Türk

okçusunu mahiyetine alması
 * Türlerden hassa kitası oluşturma işine ilk örnek teşkil eder.

2) Halife Mansur (757-775) ve Harun Resid (786-809) döneminde halife ve devlet büyüklğine tahsis edilen kuvvetler arasında Türklerde verdi.

3) Müsbet Hizmet Safhası

- Abbasi halifesi Mutasım döneminde (833-844)

- Abbasi ordusu büyük oranda Türklerden oluşuyordu.

- Halife Mutasım Türkler için Samarra şehri inşa etti

Ayrıca bu arada Türkler İbâk isyanını bastırarak Abbasi baskı devletini bir iş tehlikesinden

di - Bizans hücumunu bertaraf ederek dış tehlikeden kurtarmış oldular.

4) Mevî Hizmet Safhası Bazı halifeler Türk komutanlar tarafından vücutlarında iz bırakılmayacak şekilde öldürüldü.

5) Devlet Kurma Safhası

a-1- Abbasi Hıfletî - sınırları içinde Türk valilerince kurulan Yarı bağımsız devletler (hoca hanedan valilikleri dedi!)

b-2- Abbasi halifesi'nin İslam dün. manevi otoritesini tanıma ile birlikte geniş Türk top. dayanarak kurulan (bağımsız) Türk-İslam devletleridir.

Büyük Selçuklu - Gâneliler gibi

~~Abbasi devleti~~

→ Abbasi devletinde hanedanlık devleti olarak kurulan ilk devlet hangisidir? AGLABİLER - HARUN RESİD dir.

④ TOLUNOĞULLARI

- Ahmed b. Tolun tarafından kurulmuş - Mısır'da.
- Türklein Abbasi hilafeti içerisinde bulundukları en önemli merkez ⇒ Samarra'dır.
- 2. merkez Mısır'dır.
- Ahmed b. Tolun Mısır'a valî olarak gönderilmiş burada devlet kurmuştur.
- Halife Mu'temid'den, Ahmed b. Dinar'ın idaresindeki İskenderiye'nin kendine bırakıldığını gösterir bir Emirname almıştı.
- İskenderiye'yi teslim almasıyla ⇒ Mısır'ın bütününe kendi hakimiyetinde toplama yönünde önemli bir adım atmış oldu.
- İskenderiye Mısır'ın Akdeniz kıyısında çok önemli bir liman kentidir. Mısır'ın Akdeniz'e açılan kapısı.
- Posta dahil her türlü haberleşme kontrol altına alınmıştır. (Posta → istihbarat)
- Zenci köleler isyanı yüzünden Halife el-Mute'id Ahmed b. Tolun'dan daha fazla yardım istemiş.
- Bu sebepten Mısır Maliyesini elinde tutan ⇒ el-Müdebbir-den kurtuldu.

!! ⇒ Böylece Mısır her bakımdan onun idaresinde birleşmiştir. Ahmed b. Tolun'un

- ⇒ Çok azı Türklerden olan güçlü bir hassa ordusu
- ⇒ Önemli sayıda gemiye sahip bir donanması bulunmaktaydı.
- ⇒ Halife'ye Bağlılığı ise;
- ✓ Cuma ve Bayram Hutbeleinde halife'nin adının anılması
- ✓ Sökteler üzerinde isminin yer alması
- ✓ Ve miktarını kendisinin takdir edeceği meblayı Bağdat'a göndermesinden ibarettir.

- ⇒ Halife el-Mute'id'in kordesî el-Muaffak'la olan mücadele
- ⇒ Şam'da topladığı ulema ve fukaha meclisinden el-Muaffak'ın imnomete ehil olmadığını bu sebeple velâhtlıktan azledilmesi yönünde karar çıkarttı.

⇒ Oğlu Abbas isyan etmiş, Mısır'a getirilip, hapse atılmış.

4)

→ Ahmed b. Tolun sayesinde uzun bir gecmisten sonra İslamî dönende Mısır toprakları ilk defa (müstakil bir devlet) yapılmamasına kavuşmuş oldu.

→ Yerine oğlu Humareyeh geçti

- Orduya önem vermiş

- Bedevilerden oluşan Muhtare seçkin demek

adını vermiş özel bir muhafız birliği kurmuştur.

- Onun zamanında Bizanslılarla yapılan savaşlarla

ülke sınırları genişledi.

- Yerine oğulları Ceyş - Harun dev. birliğini koruyamadı.

- Tolunopulları Harun'da Abbasiler dev. tarafından

905'te son verildi.

5)

2) SAC OĞULLARI

- Azerbaycan'da kurulmuştur. Gök az belpə var
- Bu oğluden İslam dev. hizmetine giren ilk kişi
- Ebu's - Sac Brudad b. Yusuf Brudosttir.
- Sac oğulları ailesi Uşrusna menseldir.
- Zencilerle yaptığı 2 savaşı kaybedince valilikten azledildi.
- Asi Yakub b. Leys es-Saffarın hizmetine girdi.
- Leys Deyrul - Abul sarusunda mapul olunca yetkileri elinden alındı.
- Yarlıs karelerden pişman oldu Bep dola pelirker öldü.

Oğlu

- 1. oğlu → Ebu Ubeydullah Muhammed El-Afsin (880-901)
- Muhammed el-Afsin'e Tu. (Mekte ve Klaremeyn) valiliği verilmiş. Bu böl. valilik kurulmasının amacı → Hac yollarının güvenliğinin sağlanması.
- Ahmed el-Muaffak → Afsin'e Azerbaycan Valiliğini verdi.
- Bu tayin bölgede Sac oğulları diye anılacak devletin kurulmasını sonucunu doğuracaktır.
- Muhammed el-Afsin Azerbaycan Valisi olduğu dönemde
 - merkezi otoritenin işi zayıfladığı
 - mahalli hordonların müstakil hareket etmeye başladıkları bir dönemdir.
 - O bulunduğu bölgede bir Türk İslam Devleti kurmuş ve Babasının ismine nispet edilen hordonu oluşturmuştur.

2. oğlu

- 2. oğlu Ebu'l-Kasım Yusuf (901-927)
- Erdebil'de gümüş dirhem bastırdı.
- Ermenilerle mücadele.
- Hac yollarını tehdit eden Karmatilerle savaşmak için
- IRAK ta (Kûfe'deki) savaşta esir düştü
- Karmati reisi Ebu Tahir Süleyman tarafından idon edildi.

(928-929)

3- Yegeni Ebu'l-Müsafir Feth B. Muhammedel-Afsis ve Sacoğullarının Jonu

- Ebu'l-Müsafir Feth. ⇒ halife Muktedir tarafından Azerbaycan ve Ermeniyeye valiliğine tayin edilmiştir.
- Ebu'l-Feth'in askerî birliklerinin isyanı neticesinde yata-
larıp idam edildiği veya
kalelerinden birisi tarafından zehirlendiği söy.
- Ölümü ile (929) Sacoğullarının bölgedeki hâkimiyeti
de son bulmuştur.
- Mısır'daki Tolunopulları ile İhsidiler arasında yeralan
2. Türk hanedanıdır.
- İslam dünyası içinde
siyasî, askerî, kültürel bakımdan büyük bir hâkimiyet
gösterdikleri iddia edilemez.

Asterbhe cemet Cesur - Dirayetli - Harp san mahir
 İHŞİDİLER (935-969) Muhammed b. Tofas tarafından kurulmuş

- Tolunçullardan sonra Mısırda 2. devlet.
- Ahvaf ve Mısır valiliği
- Halife Razi tarafından kendisine ihşid ünvanı verilmiştir.
- Fatimiler'i yenmiş → Mozerailler ailesini bertaraf etmiş.
- Emirul-Umera makamında → Muhammed b. Raik'e mücadele
- 943'te Suriye'nin tamamı Mekke Medine Yemen kademelerine ele geçirdi. (Arabistanın batı sahilleri)
- Muhammed b. Tofas'ın kendisinden sonra yerine geçerek kışığı oğlu olarak belirlenmesi yönetimin deki bölgelerde bir hanedan oluşturmaya denektir.
- Hanedanlarla mücadele
- Sonunda hastalanıp vefat etti.
- Muhammedden sonra tahta geçen iki oğlu
 - 1) Ebu'l Kasım Unucur - Ebu'l Hasan Ali dev. geçit hakim
 - Hadim bir Siyahi olan KAFUR dur. Gıbmış soru
- 20 sene onlar adına - müteakip 2 sene kendi adına Mısırda tek hâkim.
- İhşidiler devletinin başında bulunan son kişi Ebu'l-Fevaris Ahmeddir. 968-969
- Fatimilerin başarılı komutanı CEVHER Fustat'a girerek buradaki zaft etmiştir. 2 Temmuz 969.
- İhşidiler dev. milli tarihimize açısından önemli İRK itibarıyla yabancı bir ülkede kuvvetli ve teşkilatçı bir Türk valinin devlet kurmuş olmasıdır.
- İhşidiler Sünni olmaları dolayısıyla hilafet merkezini batıdan gelen Fatimi tehlikesine karşı dayanabildikleri sürece korumuşlardır.
- EMİRUL-UMERALIK → Abbasi Dev. zayıflamasından sonra devletin atama ve tayinlerinin daha etkin yapılabilmesi için güçlü bir Türk komutanın diğerlerinden üstün kabul edilmesidir. → MUHAMMED B. RAK